

ПОЛОЖЕННЯ

про проведення громадської експертизи «Доступ до правосуддя» та створення на її основі рейтингу офіційних веб-сайтів судів загальної юрисдикції

1. Це Положення розроблене з метою удосконалення системи інформування інститутів громадянського суспільства про діяльність судової системи України шляхом забезпечення здійснення громадського моніторингу за систематичним та оперативним оприлюдненням інформації на офіційних веб-сайтах судів загальної юрисдикції в мережі Інтернет як одним із шляхів надання громадянам доступу до інформації та доступу до судових рішень на основі Конституції України, Законів України «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», «Про судоустрій і статус суддів», «Про доступ до судових рішень», а також Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Конвенції про права інвалідів.

2. Положення визначає порядок проведення громадської експертизи офіційних веб-сайтів судів загальної юрисдикції (далі – веб-сайти) під назвою «Доступ до правосуддя» та створення за її результатами рейтингу веб-сайтів (далі – громадська експертиза).

3. Громадська експертиза здійснюється на підставі технічних та змістовних критеріїв оцінки веб-сайтів у балах.

4. Максимальною загальною кількістю балів є 50 балів.

5. **Змістовні критерії оцінки веб-сайтів** поділяються на критерії корисності веб-сайту для осіб, які звертаються або мають намір звернутися до суду, а також критерії оцінки ролі веб-сайту у забезпеченні правосуддя, зміцненні до нього довіри та поширенні юридичної освіти.

6. **Критерії оцінки корисності веб-сайту для осіб, які звертаються або мають намір звернутися до суду** (максимальна кількість балів – 20 балів):

6.1. Питання здійснення правосуддя:

- надано точні контактні дані суду (адреса (із зазначенням поштового індексу), номер телефону) - 1 бал;
- наявна карта території навколо суду з інформацією, як дістатися до нього від автовокзалу/станції різними видами транспорту - 1 бал;
- дано актуальні відомості про режим роботи суду, розклад прийому громадян - 1 бал;
- наявний перелік справ, призначених до розгляду, - 1 бал;
- інформація про розмір судового збору є: (1) вичерпною, (2) зрозумілою для пересічного громадянина і поданою у привабливій формі - 2 бали;
- наявна інформація про те, як оплатити судові витрати, в тому числі номер банківського рахунку, години роботи каси - 1 бал;
- публікуються потрібні для громадян законодавчі приписи, що регламентують здійснення судочинства, стосуються функціонування судової влади, а також Конституція України, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, - 1 бал;
- наявні контактні дані неурядових організацій, які надають безкоштовну юридичну допомогу, - 1 бал;
- наявні зразки заяв, що використовуються в судовому процесі - 1 бал;
- наявна інформація про судових експертів та перекладачів - 1 бал;
- наявні форма зворотного зв'язку та електронна адреса суду - 1 бал; на повідомлення, відправлене до суду за допомогою цих засобів, протягом належного часу було надано вичерпну відповідь із застосуванням виразів ввічливості, підписану співробітником суду, ім'я прізвище та посада якого вказані – 1 бал;
- наявний перелік вакансій, порядок та умови проходження конкурсу на заміщення вакантних посад - 1 бал.

6.2. Питання виконання Закону України «Про доступ до публічної інформації»:

- наявний порядок складання, подання запиту на інформацію - 1 бал;
- вказано, де знаходяться необхідні для цього запитувачам форми і бланки суду - 1 бал;
- повідомлено про порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності у сфері здійснення права на доступ до інформації - 1 бал;
- надано інформацію про систему обліку, види інформації, якою володіє суд - 1 бал;
- наявні звіти, в тому числі щодо задоволення запитів на інформацію - 1 бал;
- надано інформацію про механізми чи процедури, за допомогою яких громадськість може представляти свої інтереси або в інший спосіб впливати на реалізацію повноважень розпорядника інформації - 1 бал;

7. Оцінка корисності веб-сайтів для осіб, які звертаються або мають намір звернутися до суду, – це сума балів за п.п. 6.1-6.2 по шкалі від 0 до 20 балів.

8. Критерії оцінки ролі веб-сайту у забезпеченні правосуддя, зміцненні до нього довіри громадян та поширенні юридичної освіти (максимальна кількість - 10 балів):

- публікуються новини з життя суду: (1) вони регулярно оновлюються, (2), подані у привабливій для громадян формі (описи подій, фото) - 2 бали;
- публікуються рішення суду: (1) публікація рішень, (2) публікація рішення з тезами - 2 бали;
- наявна інформація про суддів суду: (1) перелік із зазначенням прізвища, ім'я та по батькові всіх суддів суду, (2) перелік із зазначенням прізвища, ім'я та по батькові всіх суддів суду, а також контактних даних голови суду та заступника (заступників) голови суду (службові номери засобів зв'язку, адреси електронної пошти) - 2 бали;
- наявна сторінка прес-секретаря суду (1) з його контактними даними (адресою електронної пошти, телефоном), (2) веб-сайт прес-секретаря - 2 бали;
- публікація освітніх матеріалів, спрямованих на підвищення правосвідомості та правової культури (наприклад, брошури про права людини, основи функціонування правосуддя) - 1 бал;
- наявний перелік посилань на веб-сайти ряду органів державної влади та установ (Верховна Рада України, Адміністрація Президента України, Міністерство Юстиції України, Державна судова адміністрація, органи прокуратури, установи судової експертизи, нотаріальні контори та адвокатські компанії) - 1 бал.

9. Оцінка ролі веб-сайтів у забезпеченні правосуддя, зміцненні до нього довіри громадян та поширенні юридичної освіти - це сума балів за п. 8 по шкалі від 0 до 10 балів.

10 Технічні критерії оцінки веб-сайтів дозволяють оцінити, наскільки веб-сайт чітко і зрозуміло представляє доступне на ньому інформаційне наповнення та допомагає ним скористатися пересічному громадянину.

11. Технічні критерії веб-сайтів складаються з двох категорій: критеріїв оцінки доступності та критеріїв оцінки зручності веб-сайтів (максимальна кількість балів в обох категоріях - 10 балів).

12. Доступність веб-сайту означає ступінь, в якому можливість його бачити, розуміти і переглядати мають всі користувачі, незалежно від їхніх здібностей та обмежень, а також незалежно від властивостей програмного та апаратного забезпечення, що вони використовують.

13. Доступність веб-сайтів є умовою рівного доступу до інформації для людей з обмеженими можливостями, про що йдеться в ст. 9 Конвенції про права інвалідів.

14. Під час дослідження доступності веб-сайтів, вони оцінюються за 10 критеріями на предмет наявності потенційних бар'єрів та перешкод у доступі до їх змісту (п. 15). Особлива увага приділяється перешкодам, які можуть спричинити проблеми людям з порушеннями зору (сліпих та слабозорих). Вони можуть використовувати програми читання з екрану (англ. screen reader), спеціалізовані браузері, які встановлені на

комп'ютерах користувачів та відчитують вголос інформацію, що відображається на екрані комп'ютера користувача.

15. Критерії оцінки доступності веб-сайтів:

15.1. Адекватність тегів <TITLE> (назва сторінки).

Назви кожної сторінки на веб-сайті, відповідають змісту, змінюються на окремих сторінках веб-сайту - 1 бал.

Тег <TITLE> (елемент мови HTML, який використовується для опису назви веб-сторінки) в коді сторінки відіграє важливу роль і має включати назву сторінки, що переглядається, а не назву відповідного суду. Завдяки йому користувач може ідентифікувати відкриту сторінку, коли мінімізує («згорне») вікно браузера. Цей елемент також має велике значення при поданні результатів пошуку в мережі Інтернет. З його допомогою користувачу легше зрозуміти, на якій саме сторінці знаходиться інформація, що його цікавить. Для людей, що використовують програми читання з екрану, назва сторінки є головною інформацією про її зміст і читається цією програмою в першу чергу.

15.2. Контрастність/читабельність тексту веб-сайту.

Текст має відповідну контрастність і залишається читабельним при збільшенні його масштабу - 1 бал.

Для того, щоб користувач міг легко знайти інформацію, що його цікавить, і йому було зручно її прочитати, необхідні відповідні колір та розмір шрифту, а також інтервали між абзацами. Ці властивості, погано підібрані, можуть значно перешкоджати в перегляді веб-сайту й утруднити віднаходження потрібної інформації.

15.3. Альтернативні описи.

Зміст графічних елементів є описаним в атрибуті ALT. Графічні елементи декоративного характеру мають незаповнений атрибут ALT - 1 бал.

Важливим елементом доступності інтернет-сторінок для людей зі слабким зором є використання атрибуту ALT для зображень, що містяться на сторінці. Завдяки цьому програма аудіочитання з екрану може прочитати користувачу опис того, що є на зображенні.

15.4. Назва посилань.

Назви посилань, що використані на сторінці, дійсно описують зміст тієї сторінки, на яку посилаються - 1 бал.

Щоб навігація по веб-сайті була зрозумілою і простою, назва посилання повинна бути сформульована доступним для всіх користувачів чином, а також візуально відрізнятися від іншого тексту не тільки кольором, а також за допомогою підкреслення або стрілок, що дозволяє його легко помітити людям з ослабленим сприйняттям кольорів.

Назва посилання має описувати зміст сторінки, до якої воно веде, використання посилань «тут», «ось тут», «натисніть тут» утруднює користування веб-сайтом особливо особам сліпим і таким, що погано бачать й використовують програми аудіочитання з екрану.

15.5. Графічне оформлення сторінки представлене не у таблицях - 1 бал.

Створення веб-сайтів на основі таблиць – це архаїчний метод, який на даний момент вже є пережитком. Замість цього можна, наприклад, будувати сторінку з використанням блокових елементів <DIV> і сторінок стилів CSS. Використання таблиць під час форматування сторінок може створювати проблеми користувачам програм читання з екрану, які читають інформацію, що міститься на сторінці, у тій послідовності, в якій вона подана на сторінці, при цьому не береться до уваги важливість цієї інформації. Крім того, використання таблиць під час створення веб-сайтів збільшує час завантаження сторінки, чого слід уникати.

15.6. Відсутність помилок в HTML коді сторінки - 1 бал.

Валідність HTML та CSS коду перевіряється за допомогою сервісів <http://validator.w3.org/> - HTML та <http://jigsaw.w3.org/css-validator/> - CSS.

15.7. *Коректність відображення у основних браузерях та на основних платформах. Кросс-браузерна верстка.*

Коректність відображення веб-сторінок у основних браузерах (Mozilla, Safari, Internet Explorer, Chrome, Opera e.t.c.) останніх стабільних версій, а також на різних платформах (ПК, Планшет, Смартфон) - 1 бал.

15.8. *Вимкнені стилі.*

Сторінка відображається правильно при вимкнених стилях - 1 бал.

Текстові браузери і програми читання з екрану не використовують стилів для опису зовнішнього вигляду сторінки. Відключення в браузері стилів дозволяє перевірити те, чи буде веб-сайт читабельним і чи буде збережена інформація, що містяться в ньому, чи можна буде її прочитати, чи не буде вона змішуватися з іншими елементами сторінки. Для цього потрібна відповідна семантична розмітка веб-сторінки.

15.9. *Можливість вимкнення графіки.*

Сторінка відображається коректно після вимкнення графічних елементів - 1 бал.

На веб-сайтах, підлаштованих під потреби слабоворих повинна бути можливість відключення графіки. Неприйнятним є, щоб на віднайдення потрібної інформації на сторінці впливало те, ввімкнена чи вимкнена графіка.

В кращому разі користувач не побачить значок поруч з текстом, але у гіршому – все меню (наприклад, білий текст на білому фоні). Якщо у цьому випадку відсутнім буде альтернативний текст для зображень, такий веб-сайт не можна буде використовувати.

Для слабоворих користувачів, які відмовляються від показу зображень на своїх браузерах, це є суттєвою перешкодою.

15.10. *Визначена мова сторінки.*

В кодї сторінки правильно визначена мова, що використовується на веб-сайті - 1 бал.

Визначення мови сторінки має велике значення для програм читання з екрану. Для створення доступного веб-сайту, цей атрибут має бути включений в опис сторінки.

16. Кожен критерій оцінюється одним або жодним балом. Оцінка доступності веб-сайтів – це сума балів за п.п. 15.1-15.10 по шкалі від 0 до 10.

17. Критерії оцінки зручності веб-сайтів:

17.1. *Графічне оформлення сторінок веб-сайту (взаємна узгодженість розміщення елементів сторінки, зручність розміщення інформації, естетика).*

При цьому головна сторінка є однією з найважливіших сторінок. Більшість користувачів з неї починають перегляд веб-сайту та пошук інформації на ньому. Важливим є ефективне використання місця на головній сторінці. На ній має бути розміщена необхідна і достатня кількість інформації для користувачів веб-сайтів. Інформація про новини має бути в основній частині головної сторінки, а не в інших розділах веб-сайту. Надлишкова кількість різної інформації на ній, значна кількість пунктів та банерів меню знижують зручність веб-сайту для користувача, розсіюють його увагу.

Інтерфейс веб-сайту має містити виключно інформацію, яка з великим ступенем імовірності є потрібною користувачам, тому що кожен зайвий блок інформації утруднює віднаходження теї інформації, що шукається.

17.2. *Зручність навігації по веб-сайту.*

Веб-сайт повинен бути прозорим і простим, мати зручну навігацію та не надто розгалужену структуру (не більше 3-ох рівнів вкладеності).

Доречним є обмеження кількості пунктів меню, згрупування їх у більш загальні розділи, завдяки чому користувачі можуть легше і швидше охопити поглядом всю інформацію сторінки та потрапити до розділу, що їх цікавить.

Послідовність розміщення елементів в меню має задовольняти нагальні потреби користувачів. Інформація, що є для них є найважливішою, а саме адреса, номери

телефонів та інші контактні дані, час роботи суду та номери банківських рахунків, мають знаходитися на початку меню.

Потрібним є зазначення поточного місця знаходження користувача в структурі веб-сайту (перехід до певного розділу меню має викликати виділення відповідного пункту меню, що спрощуватиме користувачу орієнтування, в якій саме частині веб-сайту він зараз знаходиться).

Метою у цьому випадку є спрощення структури, уникнення непотрібних сторінок, на яких майже немає інформації, а також уникнення великої кількості підпунктів меню.

Веб-сайт повинен надавати користувачам різні способи доступу до інформації (перегляд, пошук, наявність "карти сайту"), а також можливість завантаження шаблонів і документів у форматах PDF\DOC).

18. Кожен з критеріїв п.п. 17.1-17.2 оцінюється по шкалі від 0 до 5 балів. Оцінка зручності веб-сайтів – це сума цих балів по шкалі від 0 до 10.

19. Естетичний, легкий і приємний у використанні веб-сайт формує професійний імідж суду як доступної, сучасної державної установи, спрямованої на задоволення запиту суспільства на справедливе правосуддя та захист законних прав і свобод людини.

20. Для оцінки результатів громадської експертизи Асоціацією українських правників скликається Журі.